

Lokalhistorie midt i Nordsjælland

Tulstrup Skole hvor Hillerødvej drejer. Opført 1885 hvor den gamle rytterskole fra 1723 var nedbrændt. Tulstrup skole blev nedrevet, da Alsønderup Skole i 1962 stod færdig..

På opfordring handler dette nummer om fortidens skoler i Tjæreby Kommune (senere navneændring til Harløse Kommune) og i Alsønderup Kommune. Læs herom fra s. 5.

Læs også s. 2 om tilbud om en lokalhistorisk vandretur fra Alsønderup til Bendstrup og om en lokalhistorisk tur med veteranbus til Nejede.

Dette blad er Lokalhistorisk Nyt nr. 3, 2004 for juni, fra
Lokalhistorisk Arkiv & Forening
for Alsønderup & Tjæreby Sogne

LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING FOR ALSØNDERUP & TJÆREBY SOGNE

Arkivets beliggenhed: Alsønderup Skole, kælderlokale 014, Baunevej 8, Alsønderup, 3400 Hillerød. Følg fra Baunevej indkørselskiltet "Rønnehuset". Gå til skolebygningen til højre og ned ad kældertrappen. . E-mail: als.lokal.arkiv@mail.dk

Arkivet er åbent alle mandage kl. 19-22, samt efter aftale med arkivleder Lissi Carlsen

Arkivets & foreningens post- og telefonadresse Arkivleder Lissi Carlsen, Damvej 12, Vester Strødam, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 64 49. E-mail: lissi@carlsen.mail.dk

Årskontingent: Personlige medlemmer: 65 kr, samboende par 100 kr. Virksomheder, foreninger, institutioner o.l. 500 kr. eller derover. Indmeldelse sker til arkivlederen.

Medlemstal: 254 personlige medlemmer har indtil 1. maj betalt kontingent for 2004.

Økonomi pr. 31.12.2003: Årsindtægt kr. 18,687. Årsudgift kr- 18.952. Resultat minus kr. 265. Beholdning (forudbetalte kontingenter) kr. 3.560.

Bankforbindelser: Nordea Bank kt. nr 8968504194. BG-Bank kt. nr. 109 - 7938

Dette blad Oplag 500 eks. mindst 4 gange årligt. Red: Ole Blåkilde. **ISSN nr:** 1603-7561.

Arkivet og foreningen drives af en kreds på for tiden 15 bestyrelsesmedlemmer og andre medarbejdere, som udfører det aktive arbejde. Ingen modtager løn eller andre ydelser herfor.

Der kunne godt være flere medarbejdere, så et par pensionister eller efterlønnere, som er lidt ferme til tekstbehandling og gerne med et vist lokalkendskab, ville være velkomne til en kontinuerlig indsats, f.eks. en eftermiddag ugentligt.

Tag med på lokalhistorisk tur i lokalsamfundene og hør om landsbyernes geografi og historie.

Vandretur fra Alsønderup til Bendstrup onsdag den 7. juli kl. 18.30.

Der fortælles om landsbyernes, gårdenes og ejendommenes geografi og historie og om beboere i fortiden. Deltagertal max. 35. Pris 25 kr. Start kl. 18.30 fra parkeringspladsen ud for "forskolen", Baunevej 4, Alsønderup. Ved overtegning gentages turen senere.. Der udleveres et par historiske landkort, samt en øl eller vand ved skolen ved tilbagekomsten.

Tur i veteranbus til Nejede onsdag d. 14. juli kl. 18.30 med en del stop og korte gå-ture. Start ved Alsønderup Kirke kl. 18.30. Deltagertal: Max. 30. Emne: Gårdenes og ejendommenes geografi og historie og nogle af deres beboere i fortiden. Ved overtegning gentages turen senere. Pris 65 kr. incl. buskørsel, kortmaterialer og en øl eller vand et sted på turen. Steen Nilsson, Damvejen, kører os i sin veteranbus.

Tilmelding til Bendstrup- og/eller Nejedeturen er nødvendig. Pladserne fyldes op i den takt tilmeld dig sker til arkivleder Lissi Carlsen, tlf. **48 28 64 49**, E-mail: lissi@carlsen.mail.dk .

25.000 kr. til vort arkiv fra Nordea Fonden til udstyr til bevaring og registrering af pressefotosamlingen fra Ane Sofie og Jørgen Rubæk Hansen

På Nordea Bankens møde den 15. marts i Frederiksborghallen for ca. 800 kunder overrakte bankrådsformand Frieda Kromose en enestående gave på 25.000 kr. til fire indbudte repræsentanter for arkivet.

Pengene er øremærkede til opgaven med at registrere, katalogisere og på en tilgængelig form opbevare Ane Sofie og Jørgen Rubæks ca. 17.000 negativer af pressefotos fra Nordsjælland gennem knap 40 år, til at købe det nødvendige EDB-udstyr og opbevaringsmateriel til opgavens løsning, og til at gøre det på en måde, så billederne efter forskellige søgekriterier gøres tilgængelige på internettet, så interesserede kan finde dem og bestille aftryk af dem i arkivet.

ET GLÆDELIGT ANERKENDEDE OG OFFENTLIGT SKULDERKLAP TIL ARKIVET FRA BANKRÅDET FOR NORDEA BANK I NORDSJÆLLAND

Sådan føler kredsen omkring arkivet denne gave, ydet gennem det stedlige Nordea Bankråd og overrakt under overværelse af næsten 800 gæster til Nordeas kundemøde i Frederiksborg Hallen. Det var og er enorm opmuntring for medarbejderne bag arkivets virksomhed, som derved inspireres til yderligere energi og ildhu for sagen.

De fleste af de 25.000 kr. er sikkert brugt til EDB-fornyelser til opgaven, når dette blad udkommer, og de arkivmedarbejdere, som de næste par år skal løse denne opgave, er sikkert i gang med at anvende nyanskaffelserne.

Vi har al muligt grund til en varm tak til Nordea Banken og til dens stedlige bankråd ved formanden, Frieda Kromose, Harløse.

Vi skal dog over for foreningens personlige medlemmer og sponsormedlemmerne bemærke, at pengene fra Nordea er øremærkede til én stor, konkret opgave, og at arkivet selvfølgelig har brug for alle kontingenter og andre sponsorbidrag til hele sin øvrige virksomhed.

LOKALHISTORSK Udstilling, da Kulsvier scenen i Alsønderup holdt 25-års jubilæum lørdag den 27. marts på Kulsviergården

Fra arkivet deltog vi efter opfordring fra Kulsvier scenen med en lokalhistorisk udstilling, centreret om amatørteater i Alsønderup i Forsamlingshuset og på Kulsviergården fra 1923 og op til nutiden, bl.a. med fotos af amatørskuespillere i flere generationer.

En fjerdedel af Teatersalen var stillet til rådighed for den lokalhistoriske udstilling, og vi havde glæde af rigtig mange interesserede og spørgelystne besøgende lørdagen igennem.

Fra arkivets side var vi også glade for på denne måde at yde et beskedent bidrag til festliggørelsen af Kulsvier scenens i øvrigt prægtige, imponerede og meget velorganiserede jubilæumsarrangement.

80 DELTAGERE I VORES GENERALFORSAMLING OG LOKALHISTORISKE AFTEN DEN 24. MARTS PÅ SKOLEN I ALSØNDERUP

Generalforsamlingen fik under Anders Friedrichsens ledelse et hurtigt forløb. Beretning og regnskab godkendtes. Alle valg var genvalg. Kontingentet for personlige medlemmer fastsattes uændret. En ændring af vedtægten om optagelse af sponsormedlemmer med stemmeret blev vedtaget, og et årskontingent for disse på mindst 500 kr. blev tiltrådt.

Senere i dette blad kan ses, hvilken kreds af sponsorer, der til nu har bidraget.

Aftenes emne, spillemandsslægten Ruth, blev behandlet med lysbilleder og overhead transparenter ledsaget af fortællinger. Selv om det varede i fem kvarter, var der vist nogen, som godt ville have hørt og set mere. Men vi skal skulle ryddet op og være ude af skolen kl. 22, så vi måtte standse et kvarter før,

Fremtidige generalforsamlinger med lokalhistorisk aften vil blive holdt på Kulsviergården.

I bestyrelsen er vi utrolig glade for, at 80 mennesker ville komme til sådan en lokalhistorisk aften. Men det overstiger rammerne for skolens faciliteter, når bestyrelsen og arkivmedarbejderne selv skal tage sig af bord- og stoleopstilling, af at hente flere stole, sørge for kaffe og af alt andet praktisk, og bagefter af oprydningen, som skal være sket til kl. 22.

Bestyrelsen kan på de vilkår ikke få tid til at tale med de mange fremmødte. For at bedre herpå og for at få bedre faciliteterne vil vi afholde fremtidige generalforsamlinger og lokalhistoriske aftener til Kulsviergården, hvor vi ikke skal være ude kl. 22, og hvor det praktiske kan ordnes før og efter, at mødedeltagerne er der, så vi kan få hilst på alle og talt med alle, der har lyst.

Skolerne i Harløse Kommune

Sidst i 1960-erne gik den daværende Harløse Kommune i gang med at opføre en stor, fuldt udbygget skole i Ullerød. Kommunens byudvikling skete i Ullerød med mange nye parcelhuse og kraftig befolkningsstigning.

Kommunens hidtidige skole i Ny Harløse sluttede med 7. årgang. Det gjorde den undervisningspligtige alder også dengang. Skulle børn i Harløse Kommune have mere skoleuddannelse, måtte de efter 5. kl. til Hillerødholmskolen i Frederiksborg Slotsogns Kommune eller andre skoler i Hillerød med eksamensmellemskole.

Behovet for frivillig skolegang udover undervisningspligtens dengang 7 obligatoriske skoleår eksploderede i 1960-erne. I Harløse kommune gav det sammen med mange nye boliger i Ullerød basis for at bygge en ny skole.

Skolen fik navnet Åholmsskolen efter den nedrevne Åholmgård. Gården hed egentlig Åholm efter Pølåen, som løb gennem Ullerød, men gled over til at lyde som Åholm. Skolen blev bygget på Teglværksvej, hvor Ullerød Teglværk lå til det blev nedrevet. Teglværkets lergrav lå, hvor i dag rensningsanlægget ligger. Det opgravede ler kørtes ad et tipvognspor til teglværket, som var en meget stor arbejdsplads, især om sommeren,

Skolen i Ny Harløse fra 1942

Harløse "gamle" skole i Ny Harløse, var slet ikke så gammel, da sognerådet i Harløse Kommune sidst i 1960-erne opførte Ålholmskolen, og det var ikke tanken, at skolen i Ny Harløse så skulle nedlægges.

Baggrunden for skolen fra 1942 i Ny Harløse er følgende: I 1937 kom en ny folkeskolelov. Den tilstræbte en centralisering i centralskoler af de to-klassede landsbyskoler, som var almindelige for mindre sognekommuner. Der gik børnene hidtil i den yngste klasse i halvdelen af deres skoletid og i den anden halvdel i den ældste klasse. De gik i skole på skift – hver anden dag, tre dage om ugen - men her på landet blev børnenes arbejdskraft også brugt hjemme. Landsbyskolerne havde normalt kun én lærer. Nogle steder havde skolen dog to klasserum eller en forskole for de yngste årgange med en lærerinde eller en forskolelærerinde ansat. Så kunne børnene fra 4. årgang deles i to klasser, som gik hver anden dag.

De nye centralskoler, som 1937-skoleloven tilsigtede, skulle rumme fagplakler til de nye fag, sløjd for drenge og husgerning for piger, samt gymnastiksal. Så skulle der være klasserum, til at alle børn kunne gå i skole alle ugens seks hverdage og rum nok til klassesdeling efter årgange til og med 7. klasse, dog så 1. og 2. kl. gik om eftermiddagen i lokaler, som 3. og 4. kl. benyttede om formiddagen.

Dette lyder nu som selvfølgeligheder, men ville i 1937, hvor landbruget beskæftigede knap $\frac{1}{4}$ af arbejdsstyrken, og en stor del af landets ca. $3\frac{1}{2}$ million indbyggere boede og arbejdede på landet, være end enorm forandring i forhold til hver anden dags skolegang i ikke årgangsdelte landsbyskoler.

Bygningen af nye centralskoler i landkommunerne, som tilstræbt fra 1937 blev hindret af usikkerhed og materialeknaphed efter Den anden Verdenskrigs udbrud i september 1939, og fra 9. april 1940 af den tyske besættelse af Danmark, men også af den knaphed, som efter besættelsens ophør i maj 1945 kun langsomt fortog sig i løbet af en 4-5 år, og først fra 1958 afløstes af et økonomisk opsving op gennem 1960-erne. Kun ganske få sognekommuner kom derfor i gang med at bygge de nye centralskoler, som 1937-skoleloven havde som et af sine mål.

Harløse Kommune – dengang Tjæreby - var en af de få, og den blev derfor en slags foregangskommune. Under navnet "Tjæreby Centralskole" tog man sin ny skole i brug fra april 1942. Den blev bygget i Ny Harløse for at ligge centralt. Da kommunens navn senere ændredes til Harløse, ændredes skolens navn til Harløse Skole.

Harløse Kommune fik derved fra 1942 en skoleordning, som ragede op over de fleste andre landkommuners, svarende til i de større stationsbyer, der var udviklet langs jernbanerne på grund af det erhversliv, der fulgte dengang jernbaner var eneste landtransport udover hestekøretøjer.

Harløse var godt nok også stationsby, da Frederiksværksbanen blev anlagt i og stationen kan anses som udgangspunkt for opvæksten af Ny Harløse, men det blev ikke noget til med at få Harløse på niveau med andre stationsbyer. Omkring 1950 blev Frederiksværksbanens linieføring også flyttet væk fra Harløse Kommune, så den gik over Brødeskov og Gørløse.

Skolevæsenet efter Harløse kommunes nedlæggelse

Ved kommunalreformen i 1970 blev købstadkommunernes særstatus ophævet, og de fleste fik lagt sognekommuner ind som en ny kommune med center i den oprindelige købstadskommune. Således blev Hillerød Købstad til Hillerød Kommune, hvori bl. a. Harløse og Alsønderup Kommuner indgik. Fredriksborg Slotssogns Kommune var allerede indgået forud.

Der var skolebyggerier og –udvidelser i gang eller på tegnebordet i Hillerød og de indlemmede kommuner, og byrådet i den nye Hillerød Kommune fandt Harløse Skole fra 1942 overflødig, da et viste sig, at Hillerød Kommune kunne sælge denne skole til Frederiksborg Amt til noget af den specialundervisning, som fra 1970 overgik fra staten til amterne. Hillerød Byråd fandt, at ved færdiggørelsen af Ålholmskolen, kunne denne rumme alle børn fra den hidtidige Harløse Kommune, og der etableredes transport af børnene efter de lovbestemte afstandskriterier. Således kom Tjæreby

Centralskole, senere kaldt Harløse Skole, kun til at fungere som distriktsskole for Harløse Kommunes børn fra 1942 til 1972, hvor den solgtes..

Alle børn fra den nedlagte Harløse Kommune hørte herefter til Ålholmskolens distrikt, og Ålholmskolen blev en skole sideordnet med de øvrige skoler i den dengang ny Hillerød Kommune. Videre etableredes en ordning, så skolegangen for elever fra den tidligere Alsønderup Kommune efter deres 7. skoleår skete på Ålholmskolen i Ullerød.

Skolerne i Tjæreby Kommune før 1942.

Det var ikke kun ved opførelsen i Ny Harløse af en ny skole efter 1937-skoleloven, at sognerådet i Tjæreby Kommune viste sig initiativrigt. Det gjorde et tidligere sogneråd omkring år 1900 også, for der opførtes to dengang nye skoler – en i Ny Harløse og en i Ullerød.

De blev så nedlagt igen i 1942, da den tidligere omtalte ny centralskole opførtes i Ny Harløse, men skolebygningerne fra kort efter år 1900 består endnu i begge steder.

Ullerød gamle Skole solgtes i 1942 til privatbolig og har været det siden – en arkitektonisk velproportioneret bygning.

Den gamle skole fra 1903 i Ny Harløse har siden 1942 levet videre som Harløse Forsamlingshus. Harløse Kommune havde også i sin tid kommunekontor der, men det flyttedes langt senere til ny bygninger i Kirsebær Alle i Ullerød. Bygningen på Kirsebær Allé overtog Hillerød Kommune ved Harløse Kommunes ophør i 1970,

Skolegangen i Tjæreby Kommune før dens opførelsen i 1903 af de to nye skoler i Ullerød og Ny Harløse.

Børnene fra Ullerød gik før 1903 vistnok i skole i Gadevang. Vi har for tiden ikke nærmere og sikre oplysninger herom, men der var jo ikke så langt ad den nu spærrede vej mellem Ullerød og Gadevang.

Gadevang var oprindeligt en del af Alsønderup Kommune og kirkesogn, men ved Tietgenfamiliens opførelse af kirken i Gadevang i 1903 blev Gadevang flyttet kirkeligt til Nødebo Sogn og kommunalt til Esbønderup-Nødebo Kommune. Muligvis var dette en medvirkende årsag til, at Tjæreby Kommunes sogneråd ville have bygget egen skole direkte i Ullerød, men vi har ingen sikker viden herom.

Før Tjæreby Kommunes opførelse af skolen i 1903 i Ny Harløse – nu forsamlingshuset - gik børnene fra Harløse og Tjæreby i en gammel kommuneskole, som lå på den nutidige adresse xxxxxxxx tæt ved Freerslev Hegn.

Kommunen solgte ejendommen dengang, og i dag - 100 år senere – er der selvfølgelig ikke meget skolemæssigt at se af en bygning, der allerede dengang blev kasseret til skoleformål. Ejendommen er i dag fornyet og ombygget til andre formål, og på den drives i dag xxxxxx

Hermed har vi beskrevet skelettet i skoleudviklingen i Tjæreby – senere - Harløse Kommune – som vi for tiden kender til den.

Der skal selvfølgelig liv på med beretninger og historier om skolelivet og dets hovedpersoner fra så langt tilbage vi kan komme og op imod 1970. Det vil der blive skrevet om i fremtidige numre af bladet, så gem dette nummer om den struktur, der senere skal sættes liv til. Vi må huske på, at skolebygningernes muligheder jo kun er en ramme om skolerenes liv, og at lokalbefolkningens forventninger til skolerne ikke kun har været skiftende med tidernes skiften, men også har været individuelle efter de forskellige mennesker.

ALSØNDERUP KOMMUNE OG DENS SKOLER

I 1842 oprettedes Sognekommunerne - kommunerne på landet uden for købstæderne - således også Alsønderup og Tjæreby Kommuner.

Med der havde været skoler på lanset længe før med en skoleholder, og under et kirkeligt opsyn og tilsyn ved præst, provst og biskop, selvfølgelig under ændring op gennem tiderne, faktisk helt till 1933. Vi skal i senere numre af dette blad give originale eksempler på den gejstlige styrelses funktion, men herom kan det i øvrigt anbefales alle at læse Sigurd Elkjærs humoristiske novelle "Ej uduelig", om en lærers skiften embeder på flugt for en sandsynlig bispevisitats, biskoppernes tidligere rejsen rundt på tilsynsbesøg med samtlige læreres undervisning og samtlige præsters prædiken i deres stift. Men vi skal her først et godt stykke tilbage i tiden.

Rytterskolerne

I det nuværende Frederiksborg Amt ejede Kong Frederik den 4. (17xx-17xx) som godsejer næsten al jord, alle bygninger og alle naturværdier i det meste af landdistrikterne (Som en rest heraf ejer staten endnu Arresø og Esrum Sø). Krongodset i Nordsjælland var gået i arv fra konge til konge, siden Frederik den 2 købte eller tilbyttede sig, hvad han ikke i forvejen ejede. Kongerne fik derved koncentreret en stor del af deres kongelige krongods i Nordsjælland – tæt ved residenstaden København.

Vi har to grunde til at nævne Frederik den 4. Han omlagde i 17xx det landmilitære system. Han nyinddelte krongodserne i såkaldte rytterdistrikter med nærmere angivne pligter for bønderne dér til at sørge for eller bekoste ryttersoldaters underhold, indkvartering og vistnok også udrustning.

Kongen var også optaget af tidens tanker om undervisning af den brede befolkning. Tidens oplyste kredse gik ud fra, at hvis blot folk fik lært at læse, så ville de selv gå i gang med at læse bibelen, salmebog og katekismus, og så ville de derved selv tilegne sig en meget en dybereliggende kristen tro. Kong Frederik den 4. løftede derfor den på sin tid store økonomiske byrde at lade opføre en række skoler på sine godsområder, så hans fæstebønders børn kunne læse at læse.

Da kongen havde ladet sit krongods inddele i rytterdistrikter, hvor i disse skoler blev bygget, blev disse også kaldt rytterskoler, selv om de i øvrigt var uden enhver forbindelse til heste og ryttersoldater. Tidsmæssigt bygges de mellem 1722 til 1727 og der opføres i Nordsjælland xx rytterskoler. Alle skoler opførtes efter samme grundplan og af mursten og vistnok alle med tegltag - de af dem som havde stråtag, havde vistnok fået det senere. En del af disse skolebygninger eksisterer endnu, men som regel noget ombyggede. På dem alle lod kongen opsætte en sandstenstavle, hvoraf et stort antal er bevarede. Inskriptionen lyder: (citater)

RYTTERSKOLEN I TULSTRUP I ALSØNDERUP SOGN

Rytterskolen i Tulstrup blev formodentlig opført i 1723. Der blev drevet skole i den, indtil den nedbrændte i 1885 – altså i omkring 162 år – et langt åremål i samme bygning.

Straks efter branden i 1885 genopførtes en ny Tulstrup Skole på tomten. Denne skole brugtes indtil 1962, altså i yderligere 87 år. På dette sted i Tulstrup i Alsønderup Sogn var der altså skole i 249 år i alt – et enormt langt åremål – 9 til 11 generationer bagud – nogle af vore oldeforældres oldeforældres forældre kunne som børn have gået i Tulstrup skole i 1720erne.

Der eksisterer os bekendt intet billede af Tulstrup Rytterskole, som den så ud før branden i 1885. Men vi har en grundplan tegnet i 1840 af skolen af daværende lærer Peter Fjelstrup Gulbrandsen som bilag til en ansøgning om en bygningsudvidelse. Stregen gennem skolestuen angiver, at den tidligere var bygget længere for at børnene kunne være i den.

Der bygges skole i Bendstrup i 1885.

Da Tulstrup Rytterskole i 1885 var nedbrændt, besluttede man ikke kun at opføre en anden skole på stedet i Tulstrup, men også at opføre en skole i Bendstrup. Skole blev bygget midt i landsbyen, nu Baunevej nr. på det sted, hvor gården Marielyst engang havde ligget, før den blev flyttet ud af landsbyen til sin nuværende beliggenhed på Baunevej nr.

Der var i forvejen skole i Gadevang, hvor børnene fra Bendstrup gik. Vi ved endnu ikke, hvor gammel skolen der var. Men fra 1885, hvor der byggedes skole i Bendstrup, kom også børnene fra Gadevang til at gå der, i hvert fald indtil Gadevang i 1903 blev flyttet fra Alsønderup Kommune til Esbønderup Nødebo Kommune. Der var da Gadevang Kirke var blevet bygget af Tietgen-familien med den konsekvens, at Gadevang kirkeligt blev flyttet fra Alsønderup Kirkesogn til Nødebo Kirkesogn, hvorunder den nye Gadevang Kirke blev en anneksskirke.

Lige indtil 1962 fortsætter Benstrup Skole ligesom som Tulstrup Skole gør det 1962, men inden sker dog under bibeholdelse af begge de to skoler en vis strukturændring i Alsønderup Kommunes skolevæsen.

Opførelse af kommunekontor og forskole i 1952 i Alsønderup.

En beskeden vækst i landkommunernes administrative opgaver, behovet for et mødelokale for sognerådet m.v. og for et kontor, hvor beboerne kunne træffe sognerådsformand og administration trængte sig på. Og det gjorde kravene om en fagopdelt og klassedelt undervisning efter børnenes alder i skolerne også.

Alsønderup Kommune lod så i 1952 opføre en bygning, der mod syd havde forskole fornedet og på 1. sal bolig til en forskolelærerinde, samt mod nord ud mod vejen havde kommunekontor m.v. og på 1. sal akiv m.v. "Forskolen" blev bygningen kaldt – Baunevej nr. 4 ved den langt senere oprettelse af vejnavne og husnumre i hele landet.

Nu kunne alle Alsønderup Kommunes børn gå i forskolen i Alsønderup i deres 1-3. skoleår, og man fik luft til at omorganisere undervisningen fra 4.-7. årgang i Bendstrup og Tulstrup Skoler, bl.a. kunne man fra 6. skoleår fordele fag som engelsk, matematik, fysik o.l. så børnene kunne få et fag på den ene skole, et andet på den anden skole, idet de kunne cykle mellem skolerne, men dette skaffede jo ikke gymnastiksal. skolekøkken, sløjdelokale og andre faglokaler. Det var langt fra en ideel løsning. Og især Bendstrup skole rantes i de år hårdt af den almindelige lærermangel. På nyuddannede lærere virkede Bendstrup Skole dengang forældet og uden faglige og kollegiale udfordringer. I forhold til lærerbehoet blev der dengang uddannet for få lærere, og de nyuddannede lærere foretrak større og nyere skoler med årgangsdelte klasserækker og faglokaler, så i Bendstrup skoledistrikt led man i perioder under et skiftende antal ikke læreruddannede vikarer uden nogen egentlig ledelse af skolen.

Alsønderup Kommune opfører ny klassedelt 7. klasset skole i 1962

Siden 1937-folkeskoleloven havde skolen helst skullet tilbyde undervisning i sløjd til drenge og skolekøkken til piger med faglokaler hertil, samt gymnastik indendørs og klassedelt undervisning efter årgange i 6 dage om ugen. De vilkår havde man i Alsønderup Kommune ikke kunnet leve op til. I 1958 kom en ny folkeskolelov, som på et punkt gav skoler i sognekommuner som Alsønderup en afgørende ny mulighed.

Elever, som skulle have en mere boglig uddannelse, havde hidtil efter 5. kl. skulle gå i den såkaldte mellemskole, som førte til en mellemskoleeksamen efter 9. skoleår, og som kunne videreføres i en et-årig realklasse med en realeksamen efter 10. skoleår. Med det stigende uddannelsesbehov måtte flere og flere elever fra sognekommunernes skoler efter deres 5. skoleår søge til andre skoler med en eksamensmellemskole uden for deres hjemkommune. Det skete her til private realskoler som Mørks Skole i Hillerød, til gymnasiernes daværende mellemskoler som Frederiksborg Statsskole eller til købstæders mellemskoler, eller som i Hillerød Købstad, der oprettede eksamensmellemskole, vistnok fra 1947, på kommuneskolen på Nrd. Banevej. Også Frederiksborg Slotsogns Kommune fik senere med Hillerødsholmskolen sin eksamensskole.

For skoler uden eksamensafdeling medførte det øgede uddannelsesbehov en udtynding af elevtallet på 5. og 6. årgang, som man af hensyn til sognekommunerne og landdistrikterne politisk måtte finde en løsning på, og det skete ved 1958-skoleloven.

Eksamensmellemskolen og den et årige realklasse blev afskaffet og afløst af en 3-årig realafdeling fra 8. skoleår. Den enkelte kommune kunne så bestemme om 6. og 7. klasserne skulle fortsætte udelte eller, hvis der var

elever til flere klasserækker, dele dem i en boglig og en almen 6. og 7. klasserække.

På landet var der ikke elever nok til parallelle klasserækker, så her indførtes i praksis en udelt skole for alle børn indtil afslutningen af 7. skoleår. Her skulle elever, som søgte boglig uddannelse, nu ikke begynde herpå før efter 7. skoleår. Den sammenholdte 7-klassede skole på landet var dermed sikret.

I Alsønderup kunne man så i 1962 bygge en ny 7-klasset skole for alle kommunens børn med sikkerhed for, at ingen var tvunget til at forlade skolen for at få en boglig uddannelse før efter 7. kl. Vi skal erindre, at der endnu kun var 7 års undervisningspligt i Danmark, og at skolegang derudover var en frivillig sag, samt at mange stadig gik af skolen og over i erhverv efter 7. kl.

Med skolebygningen fra 1962 fik man så gymnastiksal og faglokaler i Alsønderup Kommune. Denne skolebygning er senere ombygget, så dens oprindelige indhold ikke længere kan ses. I indgangspartiets væg opsattes rytterskoletavlen fra 1723, som man nedtog fra Tulstrup Skole ved dennes nedlæggelse. I kælderen i skolebygningen fra 1962 lod sognerådet også indrettet en 15 meter skydebane til Alsønderup Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening, så skytterne fortsat kan holde øveaftener og konkurrencer også i vinterhalvåret.

Mere skolebyggeri op imod kommunens nedlæggelse 1970.

I 1960'erne skete en vældig udstykning og parcelhusbebyggelse i Tulstrup og til en vis grad i Alsønderup. Unge familier med børn stillede nye krav til skolens kapacitet – man nærmede sig at skulle have to klasserækker, og det var der ikke plads til. Samtidig trak der truende skyer op for sognekommunernes selvstændige fremtid. Folketinget havde nedsat en kommunalkommission, og man ventede påtvungne indlemmelser og sammenlægninger til større kommuner.

For Alsønderup Sogneråd blev det vigtigt, at sikre fremtidig skolekapacitet til lokal skolegang for alle børn, før der i en ny storkommune kunne træffes andre beslutninger om, hvor i en ny storkommune skoleudvidelser skulle ske. Derfor påbegyndte Alsønderup Sogneråd en udvidelse af Alsønderup skole med en ny skolebygning før 1970.

Det skal ses i samme lys, at Alsønderup Sogneråd på samme tid ydede de afgørende tilskud, til at bestyrelsen for Alsønderup Forsamlingshus kunne afhænde dette og gå i gang med opførelsen af Kusviergården til afløsning, og især at denne kunne forsynes med en idrætshal, så der i lokalsamfundet var sikret sådanne faciliteter, inden en indlemmelse i en ny storkommune, hvor lokalsamfundet ville miste sin kommunale selvbestemmelses-, skatteudskrivnings- og bevillingsret.

Var disse beslutninger ikke taget om opførelse af en nye skolebygning, er det nærliggende at forestille sig, at det kunne være gået lige sådan, hvis Alsønderup Skoles bygninger fra 1962 havde været de eneste, som det gik for skolen i Ny Harløse, der blev solgt, hvorefter byrådet lod alle lokalsamfundets børn overføre til undervisning i skoler i den sammenhængende bymæssige bebyggelse på Hillerøds vestside, evt. med bevarelse af en forskole i Alsønderup-skolebygningen fra 1962.

Hvad skete der i 1962 med skolerne fra 1885 i Tulstrup og Bendstrup.

Med oprettelsen af den 7. klassede skole i Alsønderup i 1962 blev Tulstrup Skole og Bendstrup Skole overflødige.

Bendstrup Skole blev solgt til privat bolig. Bygningen var i 1885 blev opført efter standardtegninger fra kirke- og undervisningsministeriet i en smuk, nyklassicistisk stil for facader, vinduer og døre, men dette synes ikke særlig værdsat i de forskellige senere ejeres opfattelse af bygningens fremtoning.

Tulstrup Skole blev efter 1962 nedrevet for at give plads til en vejudvidelse af Hillerødvej i vejkrydset i Tulstrup, så der blev en busholdeplads for bussen fra Hillerød, der dengang kørte ad Hillerødvej, som var den oprindelige vej fra Alsønderup-Tulstrup mod Hillerød. Den busholdeplads tabte senere sin betydning, fordi bussen ikke kunne køre den vej længere, dengang den gamle vejforbindelse fra Alsønderup-Tulstrup til Hillerød blev spærret af motortrafikvejens forlængelse mod Helsingør, så Hillerødvej blev lukket for al trafik mellem Tulstrup og Hillerød og blev en blind vej.

Foreløbig afslutning

Vi har hermed givet et overblik over skoleudviklingen i Alsønderup Kommune fra 1723 og op imod 1970. Det er ret skematisk, men som vi også har skrevet om skolerne i Hørløse Kommune, så vil vi i senere numre af dette blad bringe beretninger og fortællinger fra skolernes liv og om lærere, hentet fra øjenvidners beretninger, fra arkivalier og fra de mange skolefotos, vi har.

Vi skal ikke fylde alle kommende numre af dette blad med skolestof, selv om vi nok har tilstrækkeligt til en del numre, men det vil komme ind imellem. Det er praktisk at gemme dette nummer af bladet, som ligesom beskriver skelettet i lokalsamfundenes skoleudvikling, for så bliver det nok lettere at følge med de næste gange, hvor vi kæder mere detaljeret skolestof på brudstykkevis.

Vi skal til slut oplyse, at denne artikel alene bygger på arkivalier, oplysninger og litteratur, som findes i Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne.

Familie- og Sognedag i Alsønderup lørdag den 18. september 2004

Igen i år slår lokalråd, foreninger og institutioner i Alsønderup Sogn sig sammen om at afholde en sogne-, familie- og aktivitetsdag for alle sognets beboere. Det bliver sandsynligvis lørdag den 13. september og det bliver omkring og på Alsønderup Skole og idrætsanlæggene, dér aktiviteterne vil foregå.

Vort lokalhistoriske arkiv i skolens kælder er åbent og bemandedt den dag, så alle interesserede kan blive indført i, hvad der findes dér, og i hvad der foregår. Yderligere vil vi arrangere en lokalhistorisk udstilling.

Der vil være mulighed for gæsterne i arkivet til selv at søge i computerens slægtstavler, i mikrofilm af kirkebøger og folketællinger og i foreningsprotokoller og andre arkivalier efter deres families spor.

Søger du slægtens spor, kan du f. eks. i Alsønderup Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforenings skydeprotokol se, hvor mange skud og med hvilke resultater samtlige skytter har skudt i perioden 1885 til 1970. Et meget stort antal af sognets mandlige indbyggere inden for den årrække har været medlemmer af skytteafdelingen.

Og havde nogen i din slægt forsikret deres løsøre i forsikringselskabet kaldet "Søborgkassen", kan du i protokollerne derfra over, hvad hver enkelt forsikringstager havde forsikret, se alt, hvad de ejede.

Vi nævner her med tak alle, hvis økonomiske støtte i 2004 gør det muligt at drive Lokalthistorisk Arkiv for Alsønderup & Tjæreby Sogne og at udsende dette blad

Nordea Fonden, Nordea Bank, Slotsgade xx, 3400 Hillerød, tlf.
fax. e.mail

Procom A/S, Vinkelvænget 21-29, 3330 Gørløse. Tlf. 48 27 84 84.

DanBolig, Søderberg/Nielsen aps, Frederiksværksgade 7, 3400 Hillerød. Tlf. 48 24 21 11. Fax. 48 24 21 69.

Dines Jørgensen & Co. A/S. Rådgivende Ingeniører F.R.I.,
Kirsebærallé 9-11, Ullerød, 3400 Hillerød. Tlf. 48 26 06 66. Fax 48 26 17 00.
E-mail: dj@dj-co.dk www.dj-co.dk

Nordtag A/S v/ direktør Jørgen Simonsen, 3220 Græsted

Hillerød Byråds Fritids- og Kulturudvalg, Grønnegade 4 A, 3400 Hillerød.

Kulsviergården, Pibe Møllevej 7, Alsønderup, 3400 Hillerød. Forsamlingscenter, teatersal, idrætshal, selskabslokaler. Tlf. 48 28 65 40, fax 48 28 65 64.

Alsønderup Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening, 37. kreds. Tlf. Fax E-mail

samt alle
de 235 personlige medlemmer, som har betalt kontingent for 2004

**Se og hør noget fra den lokale historie og geografi.
Tag med på vandretur fra Alsønderup til Bendstrup
eller på tur i veteranbus til Nejede i Alsønderup Sogn.
Læs på side 2 om tidspunkt, tilmelding og deltagerbetaling**

